

עפ"א 36217/11/15 - משה אביר, א.מ.מ. משאבי אנוש בע"מ, אופקים א.ג. בע"מ, אופקים נ.מ. בע"מ נגד מדינת ישראל - משרד הכלכלה

בית הדין הארצי לעבודה

עפ"א 36217-11-15

בפני כבוד השופטת רות רוזנפלד

המעוררים

1. משה אביר
2. א.מ.מ. משאבי אנוש בע"מ
3. אופקים א.ג. בע"מ
4. אופקים נ.מ. בע"מ

המשיבה

מדינת ישראל - משרד הכלכלה

בשם המעוררים - מר משה אביר
בשם המשיבה - עו"ד אנט שקורי-פליימן

החלטה

כללי

1. לפני הודעת ערר שהוגשה לפי סעיף 74(ה) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, על החלטת בית הדין האזורי בתל אביב מיום 5.11.2015 (סגן הנשיאה שמואל טננבוים; ת"פ 10-10-19610), לפיה נדחתה בקשת העוררים ל"גילוי חומר חקירה" (להלן: **הבקשה לגילוי**). הבקשה לגילוי (מצורפת כנספח ב' לערר) הוגשה ביום 26.10.2015, במסגרת הליך פלילי המתנהל זה תקופה ארוכה כנגד העוררים, בו הם מואשמים בפרשיות אחדות שעניינן עיסוק שלא כדין כ"קבלן כוח אדם", בניגוד להוראות חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, תשנ"ו-1996.
2. יצוין כי כתב האישום מושא ההליך בבית הדין האזורי הוגש כנגד העוררים עוד ביום 11.10.2010, וכתב אישום מתוקן הוגש ביום 30.9.2013. בבית הדין האזורי נוהלו ישיבות אחדות להוכחות קודם להגשת הבקשה לגילוי, ופרוטוקול הדיון נושא עשרות רבות של עמודים בהם חקירות עדי המאשימה.

כמו כן, ראוייה לציון העובדה כי לפני בית הדין האזורי כבר נדונו וניתנו החלטות בבקשות קודמות בעניין גילוי חומר חקירה, ובית דין זה כבר נדרש אף הוא לעררים על החלטות שניתנו. סקירה מפורטת של החלטות בבקשות קודמות ובעררים נמצא בהחלטתו האחרונה של בית דין זה, בה נדחה ערר קודם שהגישו העוררים (השופטת לאה גליקסמן; עפ"א 14-10-33943 מיום 8 בפברואר 2015, להלן גם: **ההחלטה בערר הקודם**). מטעמים של יעול הדיון לא אחזור כאן על הדברים, המפורטים בהחלטה בערר הקודם בהרחבה יתרה.

יאמר כבר בשלב זה, כי בדין נדחתה הבקשה לגילוי מושא ערר זה, ודין הערר להידחות, תוך חיוב העוררים בהוצאות משמעותיות. כל זאת מטעמים עליהם אעמוד בהמשך הדברים.

3. בערר דנן טוענים העוררים כנגד החלטת בית הדין האזורי שדחה את בקשתם מיום 26.10.15 ל"גילוי המסמכים שמסרה הגברת פשייב למחלקת ההסדרה", כמו גם על דחיית בקשתם לגילוי "אינדקס המסמכים שבמנהל ההסדרה", ואת "נוהלי אגף ההסדרה" (ראו סעיפים 6 ו-7 לכתב הערר). כללית יצוין כבר עתה, כי הבקשה המתייחסת למסמכים שמסרה הגב' פשייב נסמכת על עדותה, שנמסרה בהליך הוכחות שהתקיים ימים ספורים קודם למועד הגשת

הבקשה, וכי נושא "המסמכים שבמנהל ההסדרה" כבר עלה בבקשות קודמות שהגישו העוררים ל"גילוי חומר חקירה".

נציין כי בהמלצת בית הדין לא עמדו העוררים על טענותיהם שבערר לפיהן לא הועברה הבקשה לגילוי לדיון לשופט אחר, שאינו דן בהליך לגופו, ועל כך שלא נשמעו טיעונים על פה בבקשה. כך נותרו לבירור טענותיהם בנושאים שלעיל, המפורטים בסעיפים 6 ו-7 לערר.

המסגרת הנורמטיבית

4. קודם שנעמוד על עיקרי הדברים בנוגע לקבוצות המסמכים מושא הערר, טענות הצדדים בקשר אליהן והנמקות בית הדין האזורי בהחלטתו מושא הערר, נזכיר מושכלות יסוד כפי שפותחו בהלכה הפסוקה, בקשר לזכות הנאשם לגילוי חומר חקירה על פי הוראת סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי תשכ"ה-1965 (להלן גם: **החסד"פ** או **החוק**).
5. בסעיף 74 לחסד"פ, נקבע כך:

"עין בחומר חקירה"

- (א) הוגש כתב אישום בפשע או בעוון, רשאים הנאשם וסניגורו, וכן אדם שהסניגור הסמיכו לכך, או, בהסכמת התובע, אדם שהנאשם הסמיכו לכך, לעיין בכל זמן סביר בחומר החקירה וכן ברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת, והנוגע לאישום שבידי התובע ולהעתיקו.
- (ב) נאשם רשאי לבקש, מבית המשפט שאליו הוגש כתב האישום, להורות לתובע להתיר לו לעיין בחומר שהוא, לטענתו, חומר חקירה ולא הועמד לעיונו.
- (ג) בקשה לפי סעיף קטן (ב) תידון לפני שופט אחד ובמידת האפשר היא תובא בפני שופט שאינו דן באישום.
- (ד) בעת הדיון בבקשה יעמיד התובע את החומר שבמחלוקת לעיונו של בית המשפט בלבד.
- (ה) על החלטת בית משפט לפי סעיף זה ניתן לערור לפני בית המשפט שלערעור שידון בערר בשופט אחד; הערר יוגש בתוך 30 ימים מיום שניתנה החלטת בית המשפט, ואולם בית המשפט רשאי להאריך את המועד להגשת הערר מטעמים שיירשמו.

"...

6. זכותו של נאשם לגילוי חומר חקירה נדונה באין ספור החלטות ופסקי דין של בית המשפט העליון, ותקצר היריעה כאן מלפרט. בהחלטת בית המשפט העליון מפי השופט יצחק עמית בפרשת **שיינר**, נמצא סיכום דברים מקיף אודות מהות הזכות, אופייה והיקפה, תוך הפנייה לפסקי דין רבים וחשובים בסוגיה [ראו בש"פ 8252 מדינת ישראל נ' ליאל שיינר (23.1.2014)], להלן: **פרשת שיינר**, וראו החלטתי מן הזמן האחרון עפ"א (ארצי) 16393-12-13 מדינת ישראל משרד הכלכלה - אלירן דואב (9.9.2015)]. מתוך הדברים כפי שסוכם בפרוטרוט שם, נזכיר כי "זכות הגילוי והעיון נתפסת כחלק מזכות היסוד של הנאשם לפרוס הגנתו בבית המשפט", והיא מגלמת בתוכה את "זכותו של הנאשם למשפט הוגן, זכותו של הנאשם לערוך הגנתו ולהיערך כראוי למשפט, הערך של גילוי האמת, וצמצום פערי הכוחות בין התביעה להגנה". כמו כן נקבע בפסיקה כי:

"תכלית הגילוי היא להוציא את האמת לאור, כי אילולא זכות זו, נשללת מהנאשם האפשרות לסתור ראיה או לבחון מהימנות ראיה. באמצעות הגילוי מתאפשר לנאשם לבחון את הראיות שבכוונת התביעה להסתמך עליהן ולהכין הגנתו בהתאם (עניין ברקו בפסקה 21; בג"ץ 5207/04 אפל נ' היועץ המשפטי לממשלה בפסקה 11 (20.5.2010); בש"פ 8683/09 אהרון נ' מדינת ישראל בפסקה 6 (10.11.2009) (...). האפשרות של הנאשם להכיר את חומר הראיות נגדו ולהיערך כראוי למשפט משרת את האינטרס הציבורי של ירידה לחקר האמת כך שבדין יימצא חייב רק מי שאשמתו הוכחה (ע"פ 4765/98 אבו סעדה נ' מדינת ישראל, פ"ד נג (1) 832, 838 (1999); בש"פ 6507/09 קצב נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (13.9.2009). ... עוד על הרציונלים שבסיס זכות העיון, ראו חיה זנדברג "על זכות העיון בחומר חקירה" המשפט י 335 (2004))" (שם, בפסקה 11).

עוד מלמדת אותנו הפסיקה על הקושי להגדיר למה יחשב "חומר חקירה". נקבע כי השאלה אם חומר מסוים אכן מהווה חומר

חקירה, תוכרע "על פי טיבו של החומר ומידת זיקתו לסוגיות הנדונות בהליך הפלילי אשר במסגרתו הוא מבוקש" (ראו בפרשת שיינר בפסקה 11 וההפניות שם). בקשר לכך הובהר כי תנאי מקדמי לגילוי ולהעברת חומר חקירה הוא רלוונטיות, שלצורך הכרעה בדבר קיומה יש להידרש למבחני השכל הישר וניסיון החיים - "מבחנים אלה מדריכים את בית המשפט בשאלה איזה חומר רלבנטי להגנת הנאשם, על מנת להעניק לסניגוריה הזדמנות הוגנת להכין את הגנתה" (בג"ץ 5274/91 חוזה נ' שר המשטרה, פ"ד מו(1) 724 (1992). כמו כן נקבע כי "מנוסח הסעיף ומלשונו ניתן רק ללמוד כי חובת מסירת החומר לעיון הנאשם או סניגורו חלה על חומר חקירה "הנוגע לאישום", לשון אחר מדובר בחומר רלוונטי לאישום" (בג"ץ 620/02 התובע הצבאי הראשי נ' בית הדין הצבאי לערעורים, פ"ד נז(4), 625 (2003), להלן: עניין התובע הצבאי). מוסיפה השופטת דורית בייניש ומבהירה בעניין התובע הצבאי כי:

"ההנחה שניתנה בפסיקתנו באשר לזיהוי של "חומר חקירה" שעל התביעה חובה למסור לנאשם, הותירה שוליים רחבים גם למקרים שבהם החומר שבמחלוקת אינו קשור במישרין לאישום או לנאשם, והרלוונטיות שלו לאישום היא גבולית. גישה זו מבוססת על הטעם שתכליתה של זכות העיון של הנאשם היא לאפשר לו לממש את הזכות למשפט הוגן וליתן לו הזדמנות מלאה להתגונן מפני האישומים המיוחסים לו. לפיכך יכלול בגדר חומר כזה גם "...ראיות השייכות באופן הגיוני לפריפריה של האישום..." (בג"ץ 233/85 אל הוזייל נ' משטרת ישראל (להלן - פרשת אל הוזייל [2]), בעמ' 129; בש"פ 4157/00 נמרודי נ' מדינת ישראל [3], בעמ' 632-633). ככלל, כאשר מדובר בחומר שעל-פי טיבו אינו חומר חקירה במובהק, אך הוא נאסף במהלך החקירה, הרי בהיעדר מניעה עקב פגיעה בזכויותיו של אדם אחר, או פגיעה באינטרס מוגן אחר, יפעל הספק בעניין זה לטובת הנאשם, והחומר ימסר לו" (שם, בעמ' 633, ההדגשה שלי, ר.ר.).

עם זאת הובהר בפסיקה כי "בית המשפט אינו אמור להביא בחשבון אפשרויות הגנה ערטילאיות שאינן נראות לעין, או כאשר הרלבנטיות של החומר לתביעה היא רחוקה ושולית; בית המשפט לא יתיר "מסע דיג" בלתי ממוקד אחר חומר, מתוך תקווה ספקולטיבית של ההגנה שמא ימצא באותו חומר סיוע לנאשם" (ראו בפרשת שיינר בפסקה 11 וההפניות שם, ההדגשה שלי, ר.ר.).

7. אשר לעיתוי הגשת הבקשה - מבלי למעט מחשיבותה של זכות העיון בחומר חקירה עמדה הנשיאה נאור בהחלטות חוזרות על כך, כי אף שהחוק אינו קובע מועד להגשת בקשה לעיון בחומר חקירה, הרי שבהיעדר נסיבות מיוחדות, יש להגישה בסמוך להגשת כתב האישום וכך בלשון הנשיאה נאור:

"אכן, החוק אינו קובע מועד להגשת בקשה לעיון בחומר החקירה כאמור בסעיף 74, אך באת כוח העורר לא חלקה על כך שבהיעדר נסיבות מיוחדות יש להגישה בסמוך להגשת כתב האישום ועם מתן האפשרות לעיון בחומר הראיות. כך יש ללמוד גם מהגיונם של דברים וגם ממקומו של סעיף 74 בחוק סדר הדין הפלילי. זהו הכלל, אך אין לו כלל שאין לו חריג. יכולות להיות נסיבות יוצאות דופן בהן יש הצדקה לסטות מהכלל, כגון, כשמתברר במהלך המשפט שלא כל חומר החקירה הועבר לסניגור. אין בכוונתי למצות את רשימת החריגים. בתי המשפט כוחם עמם לעשות צדק. ...

הגשת בקשה לעיון בחומר חקירה במהלך שמיעת הראיות (קל וחומר לקראת סיומן) משבשת סדרי משפט תקינים. לא השתכנעתי כי במקרה שלפנינו הייתה הצדקה לסטות מהכלל הרגיל, ובכך די כדי לדחות את הבקשה. ...

גם לגוף העניין לא מצאתי פגם בהחלטתו של בית המשפט. אין המדובר אלא במסע דיג. החומר המבוקש אינו בידי המאשימה. אם יש בידי ההגנה טענה שהמאשימה לא חקרה כדבעי ולא ביררה את כל שהיה צריך לברר, מקומה של טענה כזו בסיכומים. ... (בש"פ 3484/04 חזן נ' מדינת ישראל (21.4.2004), פסקאות 8 ו-9, ההדגשות שלי, ר.ר., וכן ראו בש"פ 2051/08 פלוני נ' מדינת ישראל (12.3.2008); בש"פ 4121/10 בן יהודה - מדינת ישראל מיום 26.7.2010).

8. לא למותר הוא להזכיר בהקשר זה את הוראת סעיף 108 לחס"פ, על פיו נתונה לבית המשפט במהלך המשפט הסמכות להורות על הגשת נתונים ומסמכים. וזו לשון הסעיף:

"108. בית המשפט רשאי, לבקשת בעל דין או מיזמת בית המשפט, לצוות על עד שהוזמן או על כל אדם אחר להמציא לבית המשפט במועד שיקבע בהזמנה או בצו, אותם מסמכים הנמצאים ברשותו ושפורטו בהזמנה או בצו."

בהחלטת השופטת עדנה ארבל בעניין **בית הספר אלאמוניה לבנות** נמצא בחינת ההסדר שבסעיף 74 לחס"פ לעניין גילוי חומר חקירה, אל מול סמכות בית המשפט להורות על הזמנת עדים או מסמכים על פי סעיף 108 לחס"פ, ויפים הדברים שם לענייננו, כדלקמן:

"נראה כי סעיף 74 לחס"פ יחול, בהתאם להלכת בג"ץ 9264/04, על חומר שנוגע לליבת העניין הנידון באישום. חומר שכזה אמור להימצא בידי התביעה, ולפיכך אף אם הוא לא נמצא תוגש הבקשה לעיון בחומר בהתאם לסעיף 74 לחס"פ. מנגד, בקשה לפי סעיף 108 לחס"פ תוגש בנוגע לחומר שאינו ליבו של העניין ולא מצוי בידי התביעה, אם כי בהחלט יכול להיות שמדובר בחומר אשר יכול להועיל לאחד מן הצדדים בהליך, בדרך-כלל להגנה אשר מנסה לבקש לעיין בו הגם שאינו מצוי בחומר החקירה. הבחנה נוספת נוגעת לשלב הגשת הבקשה. בעוד שבקשה לפי סעיף 74 לחס"פ תוגש בדרך כלל עוד לפני תחילת שלב ההוכחות, שהרי הסנגוריה נדרשת לעיין בחומר זה בטרם תחילת פרשת ההוכחות. לעומת זאת בקשה לפי סעיף 108 לחס"פ תוגש פעמים רבות לאחר שהתחילה פרשת ההוכחות, אשר במהלכה התגלה לסנגור כי קיים חומר אשר עשוי לעזור להגנת מרשו. הבחנה זו אינה חותכת כמובן אלא רק מאפיינת, וודאי שניתן להגיש בקשות לפי סעיף 74 לחס"פ לאחר תחילת פרשת ההוכחות, בעוד שבקשות לפי סעיף 108 לחס"פ ניתן להגיש עוד בטרם התחיל שלב זה של המשפט" (בש"פ 9305/08 פלוני נ' בית הספר אלאמוניה לבנות ואח' (3.12.2008), בפסקה 12, ההדגשות שלי ר.ר.).

הנה כי כן, הדברים מדברים בעד עצמם. בדרך כלל, בקשה לפי סעיף 74 לחס"פ תוגש עוד לפני תחילת שלב ההוכחות, שהרי היא מכוונת לסייע בידי הסנגוריה בטרם תחילת פרשת ההוכחות; בקשה להצגת נתונים ומסמכים לפי סעיף 108 תוגש בדרך כלל במהלך פרשת ההוכחות, בנוגע לחומר שאינו ליבו של העניין, ולא מצוי בידהתביעה, אם כי בהחלט יכול להיות שמדובר בחומר אשר יכול להועיל לאחד הצדדים.

9. ראויים לציון בחלק זה גם דברי השופט עמית בהחלטתו בפרשת **שינר** בצינו כי **"ההליכים במסגרת סעיף 74 - - הולכים ותופסים כיום את מרכז הבימה, בבחינת "משקולות אדירים" המונחות על רגליו של ההליך העיקרי ומקשה עליו לצאת לדרכו"** (ראו בפרשת **שינר** שם בפסקה 9 וההפניה שם).

10. משעמדתי על עיקרים מן ההלכה הפסוקה בקשר לזכות הנאשם לגילוי חומר חקירה ובדבר אופן יישומה של הזכות, אפנה לבחון את הבקשה לגילוי מושא הערר, את החלטת בית הדין אזורי בקשר אליה והנימוקים שבערר. ראשית אדון במה שמכונה בבקשה **"המסמכים שמסרה גב' פשייב למחלקת ההסדרה"**. לאחר מכן אדון בערר בהתייחס ל**"אינדקס המסמכים שבמינהל ההסדרה"**, ולעניין **"הנהלים באגף ההסדרה"**.

אציין כי את עמדת העוררים בכתב ובעל פה הציג לפני בית הדין העורר 1 מר משה אביר. לפיכך, בכל מקום בו מצוין העורר משמע כלל העוררים.

"המסמכים שמסרה גב' פשייב למחלקת ההסדרה"

11. בבקשה לגילוי בחלק זה שלה עתרו העוררים לגילוי **"כל המסמכים אשר גברת פשייב מסרה להסדרה בתקופה שבין 8.7.08 עד 31.3.09"**. וכך נימקו העוררים את בקשתם לפני בית הדין האזורי:

"הנימוק לבקשה: המאשימה הציגה מספר מסמכים אשר בתחתיתם רשומה גברת פשייב כרושמת המסמך. גברת פשייב מסרה בעדותה שאינה מכירה את המסמכים הללו. הנאשמים יטענו שהמסמכים או לפחות חלקם נמסרו לנציגי המדינה באמצעות גברת פשייב בעצמה."

בהחלטתו קבע בית הדין האזורי לעניין זה כדלקמן:

"מן הבקשה עולה כי הכוונה למכתב הגב' פשייב מחודש 12/2007 'הודעה על שינויים' מתאריך 12.12.07, ואשר לגביו התייחסנו בהחלטתנו מיום 20.10.15. בקצרה נאמר כי המסמך נמצא ברשות הנאשמים וביום 15.10.15 הוגשה לתיק זה הודעת הנאשם 1 ולפה אכן המכתב המבוקש נמצא ברשותו".

12. בערר שהגישו טוענים העוררים כי **"בית המשפט טעה בכך שביסס את החלטתו על ניחוש שגוי של כוונת העורר. העורר ביקש את כל המסמכים שמסרה גב' פשייב ולא מסמך ספציפי אשר נמצא בידיו. בית הדין לא נימק מדוע לא יוכל העורר לעיין במסמכים אחרים שגברת פשייב מסרה למחלקת הסדרה. מדובר בהחלטה שאינה מנומקת"**. בדיון שהתקיים בערר ציין העורר כי יש בידי המשיבה מסמכים נוספים ואין הוא יודע אילו מסמכים (עמ' 11 ש' 8); כי ת/85 נמצא אצל המדינה; כי **"אני רוצה את כל המסמכים שגב' פשייב מסרה להסדרה"**; כי בחקירת גב' פשייב הוצגו לה מסמכים שהיו בידיו ומעולם לא ראה אותם אצל התביעה וכי אינו יודע מה באת כוח המדינה רצתה להוכיח. לדבריו **"אם המסמכים שגב' פשייב שלחה להסדרה רלבנטיים אז כולם רלוונטיים"** (עמ' 11 ש' 1). לדברי העורר יש בידי המשיבה מסמכים נוספים ואת זאת הוא למד מכך ש**"גם את המסמך הזה הם אמרו שאין להם"** (עמ' 12 ש' 6, וכן ש' 15).

13. בתגובתה טוענת המשיבה ארוכות כנגד הבקשה לגילוי בחלק זה שלה, ובכלל. לטענת המשיבה חלק הארי של הבקשה מתייחס למסמך מיום 12.12.2007 אליו התייחס בית הדין האזורי בהחלטתו; בידי הרשות החוקרת אין חומר נוסף שמסרה הגב' פשייב ומדובר במסע דייג של העוררים; ככל שהעוררים סבורים כי הרשות החוקרת לא חקרה את עניינם כראוי מקומה של טענתם לעלות בסיכומים; המשיבה אף פנתה לגב' פשייב וזו מסרה כי אין בידה מסמכים נוספים; דרישת העורר לקבל את המסמך מיום 12.12.2007 מן הגב' פשייב הייתה טורדנית ומיותרת מהטעם שהמכתב לא היה מצוי אצלה וכלל לא נכתב על ידה כפי שהעידה, והיה מצוי בידי העורר הרבה לפני ישיבת ההוכחות מיום 15.10.2015 בה היא העידה; המסמך היה מצוי בידי העורר עוד ביום 3.6.2015, מועד בו קיבל לידי מסמכים רבים מאגף ההסדרה במסגרת הליך אזרחי שהוא מנהל, ואף קודם לכן.

ההכרעה

14. הנה כי כן, נמצאנו למדים כי הבקשה לגילוי בחלק זה נסמכת על חקירת גב' פשייב בדיון שהתקיים ביום 15.10.2015 להוכחות, לאחר ארבעה דיונים להוכחות (לפחות) שהתקיימו לפני כן, המתפרשים על פני תקופה ארוכה, ונושאים עשרות רבות של עמודי פרוטוקול. בפי העורר אין כל הסבר שיש בו ממש, בין לבית הדין האזורי בין לבית דין זה, מדוע על בית הדין להיעתר לבקשה, ולו בשים לב לשלב המאוחר כל כך שבו היא מוגשת, ואילו נסיבות יוצאות דופן מצדיקות להיעתר לבקשתו בשלב זה. כך לאור הנחיות הפסיקה לפיהן בקשות לגילוי חומר חקירה **מטיבן** צריכות להיות מוגשות עוד לפני פרשת ההוכחות, ורק בנסיבות חריגות ויוצאות דופן ייעתר להן בית המשפט בשלבים מאוחרים יותר.

לא זו אף זו, העוררים אינם "בטוחים" כי המסמכים המבוקשים על ידם אכן קיימים, בין אצל המאשימה ובין בכלל, והם אינם מבהירים על שום מה יש לראות את המסמכים כ"חומר חקירה", כמשמעו בפסיקה. מן הטיעון לביסוס הבקשה עולה כי הם

מבקשים לערער על אמינות גרסת העדה, ואפשר שעיקר כוונתם בבקשה להתנצח עם המאשימה, ולנסות להוכיח כי בדי המאשימה מסמכים נוספים שמסרה הגב' פשייב, אפילו אינם רלוונטיים לאישומים מושא ההליך. בכך אין די כדי לבסס טענה לגילוי חומר חקירה, לפי סעיף 74 לחסד"פ. לכל היותר ניתן לפעול בהקשר זה במסגרת הוראת סעיף 108 לחסד"פ.

מכל מקום, בשום פנים אין לקבל מצב דברים בו נאשמים יעצרו מהלך דיון להוכחות בכל פעם שיחפצו לערער גרסתו של עד, תוך דרישת מסמכים שכלל לא ברור עצם קיומם או טיבם, תוך הכרתם בכותרת "חומר חקירה". יפים לעניין זה דברי בית המשפט העליון בפרשת שיינר מפי השופט עמית בדבר ה"משקולות אדירים" המונחות על רגליו של ההליך העיקרי בהגשת בקשות מסוג זה (ראו בפרשת שיינר שם, בפסקה 9). אין זאת אלא שהעוררים אך ממשיכים בדרכם ב"הנחת משקולות על רגלי ההליך העיקרי", המתנהל לפני בית הדין האזורי, התנהלות שכבר זכתה לביקורת של בית דין זה בהחלטה הקודמת מיום 8.2.2015.

15. ניתן היה לסיים דברינו בקשר לקבוצה זו של המסמכים כבר כאן. אך למעלה מן הדרוש נוסף עוד ונתייחס קצרות לגופם של דברים. הבקשה כפי שהונחה לפני בית הדין האזורי מתייחסת למסמכים שמסרה הגב' פשייב לאגף ההסדרה בתקופה שבין 7.7.2008 עד 31.3.2009. בהנמקה לבקשתם מתייחסים העוררים "למסמכים שהציגה המאשימה לגביהם העידה גב' פשייב". העוררים אינם מפרטים בבקשתם אילו מסמכים (בלשון רבים) הוצגו לעדה, ואליהם מכוונת הבקשה. מתוך ההנמקה לבקשה למד בית הדין האזורי כי מדובר במסמך מיום 12.12.2007. אלא שלפי קביעתו, עליה אין העורר חולק, מסמך זה כבר נמצא בידי העורר. גם בערר אין העורר מצביע על מסמכים שהוצגו לעדה ולא גולו לו, כנטען בהנמקה לבקשה. מדבריו בדיון מתברר שכוונתו דווקא למסמכים שלא הוצגו, בין במהלך הדיון ובין בכלל, וכי אף לעורר עצמו לא ברור עצם דבר קיומם. אין על כן כל בסיס לנטען בערר כנגד החלטת בית הדין האזורי שלא נימק החלטתו. בית הדין לא היה צריך לנמק מדוע אין הוא מורה על גילוי מסמכים שהוצגו לעדה, שעה שאין העורר מבהיר אילו מסמכים הוצגו, ושעה שכפי הנראה הוצג לעדה אך המסמך אליו מתייחס בית הדין בהחלטתו דומה שנכונה לעניין זה טענת המשיבה לפיה אין מדובר אלא בניסיון דיג של העוררים, ולכך אין לתת יד.

"רשימת המסמכים (אינדקס) של הנאשמים במנהל ההסדרה"

16. בחלק זה של הבקשה לגילוי מצינים העוררים כי בעבר כבר ביקשו את המסמכים "המסומנים א.פ. 1 עד א.פ. 13"; כי אחד המסמכים היה הודעתה של חברת אופקים א.ג. בע"מ על תפקידיו של העורר בחברת אופקים (מסמך המכונה: **ההודעה**), וכי המדינה טענה בעבר שאין מדובר במסמך חקירה. לפי המצוין בבקשה, בקשות העוררים לקבל את "מסמך ההודעה" נדחו שוב ושוב על ידי בתי המשפט השונים. אלא שלבסוף התקבלה החלטת בית המשפט המחוזי בת"א 51857-05-10 המחייבת את המאשימה להציג לעוררים את כל המסמכים המקוריים שבתיק ההסדרה. אז התגלו המסמכים שהמדינה הסתירה מן העוררים כל השנים "ובניהם ההודעה". בהמשך מפרטים העוררים מה עלה מן המסמכים שהתגלו להם, וכיצד לבסוף "נשלפה" ההודעה וגולתה על ידי המשיבה. **לטענת העוררים, אינדקס המסמכים שגילוי מתבקש במסגרת הוראת סעיף 74 לחסד"פ יוכל ללמד את בית הדין שכל הטענות האמורות נכונות.**

17. בהחלטתו מושא הערר קבע בית הדין האזורי כי בקשה דומה הוגשה על ידי העוררים בעבר, ונדונה ונדחתה במסגרת החלטה שניתנה ביום 24.8.2015. כמו כן, המסמכים המבוקשים הוצגו לפני העוררים במסגרת התביעה האזרחית שהגישו נגד משרד הכלכלה.

18. בערר טוענים העוררים כי בית הדין התעלם מן הנסיבות החדשות בהן המשיבה עצמה "שלפה" מסמכים מן ההסדרה מבלי שהוצגו קודם לכן לפני הנאשמים; בית הדין התעלם מכך שהתגלה דו"ח מיום 8.7.2008 שהוסתר בטענות שקריות; בין המסמכים שהציגה המאשימה היו מכתבים ופניות ששלחה הנאשמת אופקים למחלקת הסדרה. אם בית הדין מקבל מכתבים אלה זכותם של הנאשמים להציג לבית הדין את התשובות של המדינה.

19. בתגובה לערר טוענת המדינה כי החומר המבוקש אינו חומר שנאסף על ידי הרשות החוקרת ואינו רלבנטי לכתב

האישום. העורר מנהל הליכים אזרחיים רבים כנגד עובדי משרד הכלכלה, מגיש בקשות בהליכים הפליליים כדי להציג מסמכים בהליכים האזרחיים ולהיפך. העורר "מערבב" בין ההליכים, והחומר המבוקש על ידו אינו "חומר חקירה".

ההכרעה

20. ככל שניתן להבין מן הטיעונים שבערר, בידי העוררים נמצאים כל המסמכים מאגף ההסדרה, אותם קיבלו לידיהם במסגרת הליך אזרחי או הליכים אזרחיים שהם מנהלים. אין העוררים מבהירים כיצד השתנו הנסיבות באופן המצדיק לקבוע אחרת מהחלטות קודמות שניתנו בקשר לאותם מסמכים. בקשר לכך נכון להפנות להחלטת בית דין זה בערר הקודם, בה נקבע לעניין זה כך:

"במקרה הנדון, אין מקום לחייב את המדינה לגלות לעוררים את כל החומר המצוי באגף ההסדרה מטעמים אלה. ראשית, בקשה זו לא נכללה בבקשה שהוגשה בבית הדין האזורי, אלא הועלתה בסופו של הדיון בבקשה בבית הדין האזורי; שנית, טענה זו של העוררים נדונה ונדחתה הן בערר הראשון והן בעתירה שהגישו לבג"צ, והעוררים לא הצביעו על עובדות חדשות או נסיבות חדשות המצדיקות שינוי ההחלטה הקודמת; שלישית, מדובר בבקשה גורפת וכוללת, בניגוד להחלטת בית הדין הארצי שלפיה על הבקשה להתייחס למסמכים ספציפיים. בהקשר זה אציין כי במסגרת ההליכים הרבים שהתנהלו בין מר אביר והעוררים לבין המדינה ועובדיה הגיעו לידיהם מסמכים רבים מאגף ההסדרה, והיה באפשרותם להגיש בקשה ממוקדת במסמכים ספציפיים; רביעית, כעולה מכתב האישום המתוקן מפקחים מאגף ההסדרה הם חלק מעדי התביעה, וכפי שהובהר על ידי ב"כ המדינה החומר הרלבנטי מאגף ההסדרה נמצא בתיק החקירה במסגרת ההודעות שנגבו מאותם עדים. חמישית, כפי שנטען על ידי המדינה, ככל שבמהלך עדותם של המפקחים מאגף ההסדרה יתברר כי מסמך זה או אחר המצוי באגף ההסדרה לא נמסר לעוררים בעבר, והוא רלבנטי לאישום, יוכלו העוררים לבקש כי העדים ימציאו מסמכים, בהתאם לסעיף 108 לחסד"פ" (שם, בפסקה 28).

דומה שבאמצעות המסמך (אינדקס) או קבוצת המסמכים מושא הערר בחלק זה, המצויים בפועל בידי העוררים, מבקשים העוררים להוכיח כי המשיבה לא מסרה לידיהם קודם לכן חומר רלוונטי, אף שהיה בידה, ובכך נהגה עימם שלא כראוי. אלא שטעם זה אינו מצדיק מתן החלטה על "גילוי" חומר חקירה" על פי הוראת סעיף 74 לחוק. הנה כי כן, מלוא החומר שלשיטת העוררים הוא בגדר "חומר חקירה" נמצא בידיהם. העוררים חוזרים על טענות שכבר נדחו אף על ידי בית דין זה, ולא מצאתי ממש בטענותיהם בדבר נסיבות חדשות כביכול המבססות קבלת החלטה אחרת. ככל שיש לעוררים טענות בדבר האופן בו התנהלה המאשימה בעניינם, ממילא יוכלו להעלותן במסגרת סיכומיהם בבית הדין האזורי. אין מקום להעלאת טענות מעין אלה באכסניה של סעיף 74 לחסד"פ שעניינו גילוי חומר חקירה.

נהלי ההסדרה

21. בבקשתם לגילוי בקשו העוררים לקבל את "הנהלים באגף ההסדרה" בו עובדת העדה גב' אפרת גור, שהעידה בבית הדין ביום 15.10.2015. בבקשתם ציינו העוררים כי גב' גור נשאלה בעדותה אודות נהלי העבודה באגף ההסדרה, "ומר אביר התנגד לשאלה משום שביקש את הנהלים מבית דין זה, ובית הדין דחה את בקשתו, משום שקיבל את גירסת המאשימה שמדובר בחומר שאינו חומר חקירה...". בבקשתם הפנו העוררים אל דברי ב"כ המאשימה בדיון קודם, לפיהם העוררים לא בקשו לקבל את נהלי אגף ההסדרה. לכן, משנאמרו דברים והיפוכם מתבקש בית הדין להורות על גילוי הנהלים.

בית הדין האזורי דחה את הבקשה בקבעו כי נהלי אגף ההסדרה אינם בבחינת "חומר חקירה".

בערר טוענים העוררים כי בית הדין אפשר לגב' גור להעיד על הנהלים, ולא יתכן שלעוררים לא יתאפשר לבחון אותם.

22. גם בחלק זה של הערר אין כל ממש. בעובדה שהעדה העידה על נהלים על פיהם היא עובדת, אין כדי להפוך אותם לחומר חקירה במשמעות סעיף 74 לחסד"פ. ככל שנחוצים לו הנהלים, רשאי המבקש לשקול הגשת בקשה לבית הדין במסגרת סעיף 108 לחסד"פ.

בקשה שהוגשה לאחר הדין בערר

23. ביום 10.1.2016, לאחר הדין שהתקיים בערר, הגישו העוררים "**בקשה להוספת טיעון**", ואף התקבלה תגובה מפורטת של המשיבה לבקשה. עיינתי בבקשה על הטיעונים המפורטים בה, ולא מצאתי כל הצדקה לקבלתם לתיק בשלב המאוחר בו הוגשו. למעלה מן הדרוש אציין כי באף אחד מן הטיעונים שפורטו בבקשה המאוחרת אין כדי לשנות מן הקביעות שבהחלטה זו בדבר היעדר כל טעם שיש בו ממש לקבלת הערר.

הוצאות לטובת אוצר המדינה

24. המשיבה מבקשת מבית דין זה לדחות את הערר ולחייב את העוררים בהוצאות משמעותיות לטובת אוצר המדינה. זאת לאור העובדה, שהעוררים "**שוב השחיתו זמן שיפוטי יקר בהליך סרק שמסרב, מאריך ומעכב שלא לצורך את הדיונים ופוגע ביכולתו של בית הדין קמא לנהל הליך פלילי סדור**". ואמנם, הליך זה מצטרף לשורה ארוכה של הליכים מטרידים ומיותרים שמנהלים העוררים פעם אחר פעם, תוך שהם מטריחים לחינם את רשויות האכיפה ואת בית הדין. עמד על כך בית דין זה בהחלטתו הקודמת בציינו כי "**...הרושם המתקבל הוא שהעוררים הגישו בקשות לא ענייניות, שתכליתן האמיתית היא הכבדה והתשה של עובדי המדינה המטפלים בעניינם. התנהלות העוררים גורמת להכבדה שלא לצורך על המדינה, לבזבוז זמן שיפוטי הן של בית הדין האזורי והן של בית דין זה, ולהתמשכות ההליך הפלילי בעניינם, שהחל לפני למעלה מארבע שנים**". זהו גם הרושם המתקבל מטענות העוררים בערר זה. אשר על כן אני מחייבת את העוררים יחד ולחוד בתשלום הוצאות לטובת אוצר המדינה בסכום של 10,000 ש"ח.

סוף דבר

25. הערר נדחה בזאת. העוררים יחד ולחוד ישלמו הוצאות לטובת אוצר המדינה בסך של 10,000 ש"ח. אם סכום זה לא ישולם בתוך 30 יום ממועד המצאת החלטה זו לעוררים, ישא הסכום הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום עד למועד התשלום בפועל.

ניתנה היום, ל' שבט תשע"ו (09 פברואר 2016) בהעדר הצדדים ותישלח אליהם.